

Brug af fysiske rammer

Brugen af fysiske rammer, både ude og inde, kan understøtte børns udvikling, læring og trivsel. Børnenes, det pædagogiske personales og ledernes blik på og forståelse af de fysiske rammer giver forskellige indgange til at arbejde med rum. Det kan være både det fysiske, det psykiske og det æstetiske rum og dets betydning for organiseringen af et godt læringsmiljø.

Brug af fysiske rammer handler bl.a. om at:

- Forholde sig til, hvilke værdier der ligger i de fysiske rammer ude og inde, og til om de er i overensstemmelse med de pædagogiske mål og med børnenes behov
- Sørge for, at rummenes fleksibilitet er en ressource i arbejdet med dagtilbudets brede palet af pædagogiske mål og aktiviteter

- Kunne tilrettelægge forløb med børnene, hvor rum og oplevelsen af forskellige fysiske rum udvikler børnenes kompetencer.

Fysiske rum skal betragtes som en ressource i det pædagogiske arbejde med at skabe gode læringsmiljøer ud fra de pædagogiske mål og intentioner. Det er en god øvelse at stille spørgsmålet om, hvilke værdier der er en del af jeres fysiske inde- og uderum, og hvilken pædagogisk intention rummene skal understøtte.

1

Fysiske rum spiller sammen med de pædagogiske intentioner

Et dagtilbuds inde- og uderum indeholder værdier, som kan være usynlige i hverdagen. Derfor kræver det en bevidst stillingtagen til de fysiske rammer, hvis de skal understøtte børnenes behov og de pædagogiske mål og intentioner.

Hvis man gerne vil arbejde med de fysiske rammer på nye måder, kan det være en god ide at reflektere over, hvilke værdier dagtilbuddet har, og om de værdier afspejles i den fysiske indretning.

Det fysiske rum kan fx være indrettet, så det signalerer, at børn skal kunne gøre

tingene selv, og at børn har initiativret. Andre rum sætter grænser og forudsætter, at barnet skal spørge en voksen om hjælp eller om lov til at bruge rummet. Understøtter jeres fysiske rammer de samværsformer, adfærdsmønstre og pædagogiske intentioner, som I ønsker i jeres dagtilbud? Hvilke materialer er fx placeret i børnehøjde, og hvilke materialer o.l. er kun tilgængelige for det pædagogiske personale? Bruger børnene og det pædagogiske personale rummene og materialerne optimalt?

2

Overvej de uskrevne regler

Oftentimes er der uskrevne regler for, hvordan et rum kan bruges. De kan måske udfordres ved at se dem ud fra børnenes behov. Skal alle regler fx gælde hele dagen? Er nogle regler for statiske? Flere dagtilbud har regler om, at man ikke må løbe i bestemte områder indenfor, selv om netop et område som en lang gang måske inviterer til hurtigt løb. En daginstitution har gjort gode erfaringer med at udfordre reglen ved at tillade løb i et bestemt tidsrum af en times varighed om dagen. En regel behøver ikke at være enten-eller, så der kan være brug for med jævne mellemrum at genbesøge sine regler.

3

Rummet som scenografi

Ved at arbejde med det fysiske rum som en scene, der kan skifte funktion og stemning, kan dagtilbuddets inde- og uderum anvendes på en ny måde. Med udgangspunkt i "rummet som scenografi" lægger denne ide op til refleksion over, hvordan inde- og uderummene kan indrettes fleksibelt, så de understøtter den pædagogiske intention og er med til at understøtte børnenes behov. Børnene kan også være medskabere af rummet og dets udtryk.

Man kan fx bruge det samme rum på forskellige måder og skabe nye funktioner og udtryk for på den måde at give børnene en ny oplevelse af rummet. Det kan være ud fra et tema om følelser, ferier eller fællesskab, og der kan arbejdes

med fx billeder, lys, materialer, musik og lydbilleder. Eksempelvis kan en projektor projicere billeder op på væggen, så der skabes forskellige landskaber til legen med det valgte tema, og forskellig musik skaber forskellige stemninger. Scenografien kan ændres alt efter børnenes ideer og ønsker til det valgte tema.

Man kan også arbejde med møblering, som kan rykkes rundt efter behov. Når nye møbler anskaffes, kan der med fordel tænkes i fleksibilitet og flere anvendelsesmuligheder, så møblerne kan bruges i mange forskellige sammenhænge, ude såvel som inde. Flytbare støjvægge kan fx bruges til at opdele rummene mere fleksibelt.

Inspiration til brug af fysiske rammer

4

Zoner i rummet

Børnene kan få mulighed for, at lege fordybet og koncentreret, ved at der etableres små rum eller zoner i større inde- eller uderum. I en daginstitution oplevede de, at fællesrummet ofte blev kaotisk, fordi rummet havde mange forskellige formål. De valgte derfor at etablere et område med ribber og madrasser, hvor der var mulighed for bevægelse, mens der i et andet hjørne blev etableret en læsekrog. Andre dagtilbud arbejder med at bruge trappearealerne mere aktivt ved fx at male tal og bogstaver på trinene eller bruge en stor trappe som siddepladser til et forældremøde.

Mindre zoner kan give mulighed for, at flere børnegrupper kan være i gang med forskellige lege og aktiviteter i det samme rum. De små rum i rummet kan skabes ved at bruge hjørner, kroge, tæpper og rumdelere som støjvægge eller reoler – eller buske, hvis det er i udemiljøet. Lyssætningen kan også aktivt bruges

til at inspirere børnenes leg i rummene, dels så de bruger hele rummet, dels til at signalere det ønskede aktivitetsniveau. Ved at installere lysdæmpere på lamperne kan lysniveauet justeres i løbet af dagen.

En dagplejer har gode erfaringer med at indrette sit legerum, så de enkelte børn i børnegruppens behov blev tilgodeset. Et af børnene i børnegruppen var født for tidligt og havde derfor særlig brug for ro og kun få stimuli ad gangen. Derfor indrettede dagplejeren et roligt hjørne uden farvestrålende klistermærker og andre stimuli i legerummet, så der var plads til både det for tidligt fødte barn og resten af gruppen.

5

Forskellige rum, forskellige oplevelser

Forskellige rum giver forskellige oplevelser, følelser og minder, og børn kan få alsidige erfaringer ved at arbejde med deres oplevelser af rum. Det at kunne observere, sætte ord på og opleve forskellige rum kan være et læringsforløb i det pædagogiske arbejde. Er der rum i nærområdet, der siger børnene noget særligt; hos mor-mor, i kolonihavehuset, i garagen, på mors kontor eller et bestemt museum? Man kan fx bede børnene tage et billede med af de tre vigtigste rum i deres hverdag og tale ud fra disse. Man kan også arbejde med børnenes opfattelse af rum, lys og sociale koder i rummet ved at besøge forskellige slags rum i lokalområdet kirken, parken/skoven eller en butik o.l. Hvordan opfører man sig i de forskellige rum, og hvordan er lyden og lyset forskelligt?

6

Uderummet som læringsmiljø

Uderummet er en central del af læringsmiljøet, og det er et rum, der kan være brug for at reflektere over.

At gentænke brugen af uderummet åbner op for mange muligheder. Legepladsen, stor som lille, dagplejens have eller byens baggård rummer et stort potentiale som ramme for et godt læringsmiljø. Ved at arbejde aktivt med både inde- og uderummet kan man udnytte begge rum på nye måder. Måske kan legepladsen bruges til fx læsning og sprogaktiviteter. Måske er der inspiration at hente fra skovbørnehaven eller udflytterbørnehaven. I en daginstitution ønskede de fx at bruge uderummet på andre tidspunkter end efter frokost. De købte derfor en masse lommelygter, som børnene kunne bruge på legepladsen om morgenen og eftermiddagen i vintersæsonen, når det var mørkt.

Andre dagtilbud har erfaring med at indrette særlige læringsmiljøer, som fx et værksted på legepladsen eller i et hjørne af haven, hvor børnene kan arbejde kreativt med forskellige materialer. Der er også daginstitutioner og legestuer, hvor det pædagogiske personale på skift har ansvar for at igangsætte særlige lege og aktiviteter i udemiljøet, som fx at eksperimentere med vand.

Refleksionsspørgsmål

1. Hvordan kan vores fysiske rammer, både inde og ude, afspejle og understøtte vores pædagogiske praksis?
2. Hvordan kan vi tage højde for børnegruppens forskelligartede behov i forbindelse med brugen af de fysiske rammer?
3. Hvilke af vores skrevne og uskrevne regler for brugen af vores inde- og uderum kan vi med fordel udfordre ud fra vores aktuelle børnegruppens behov?
4. Hvilke muligheder har vi for at bruge vores inde- og uderum på helt nye måder?
5. Hvordan kan vi inddrage børnenes perspektiv på de fysiske rammer og give dem oplevelser med rum og forskellige former for materialer?

Opmærksomhedspunkter

- Skab fleksible rum, der opmuntrer til læring og udforskning.
- Indret gerne tydelige læringsmiljøer i uderummet.
- Overvej, hvordan I kan bruge lys, lyd, materialer mv. til at inspirere børnenes leg og styrke deres trivsel.
- Overvej, hvordan forældrene oplever de fysiske rammer i jeres dagtilbud.